SPOOLDE

Gebiedsvisie

4 augustus 2024

MAAN
STEDENBOUW REGIONALE KUNST LANDSCHAP ARCHITECTUUR

Spoolderbelangen

Zwolle

INHOUDSOPGAVE

A **Inleiding**
- **4** Introductie Gebiedsvisie
- **5** Participatieproces

B **Inventarisatie**
- **7** Spoolder Waarden
- **11** Kader Omgevingsvisie
- **12** Spoolder Thema's
- **13** Beeldverslag Startsessies

C **Gebiedsvisie per thema**
- **15** Groene Karakter en Waardevol Landschap
- **23** Verkeer en Veiligheid
- **26** Wonen
- **31** Duurzaamheid
- **34** Vitale Gemeenschap

D **Uitvoeringsagenda**
- **38** Concept Uitvoeringsagenda
- **40** Gebiedsuitwerking Spoolde

A | INLEIDING

Introductie Gebiedsvisie

Een Gebiedsvisie voor Spoolde
Voor u ligt de Gebiedsvisie Spoolde. Een wenkend perspectief voor hoe het buurtschap Spoolde zich de komende jaren wil ontwikkelen en hoe bestaande waarden toekomstbestendig kunnen worden gemaakt, met 2040 als stip op de horizon.

Het buurtschap heeft een rijke historie waarin natuur, cultuur en recreatie samenkomen. De inwoners, onder leiding van de belangenvereniging Stichting Spoolderbelangen, heeft gemeend als inwoners aan het stuur te willen zitten daar waar het aanpassing of veranderingen en behoud in het gebied betreft. Dat is mede aanleiding geweest voor het opstellen van de Gebiedsvisie. Andere aanleiding was een inpassingen van een Voedselbos in Spoolde op gronden van de gemeente, waar in eerste instantie tegenaan gekeken werd. Het vormt één van de gebieden waar in de periode 2021-2024 samen met bewoners een gebiedsgerichte uitwerking aan de Zwolse Omgevingsvisie is gegeven.

In een co-creatie proces is voor en door inwoners inhoud gegeven aan de Gebiedsvisie. De gemeente heeft vanaf het begin meegekeken en heeft geadviseerd over bestuurlijke wenselijkheid en haalbaarheid. Er zijn allereerst belangrijke waarden en wensen door de buurt geformuleerd. Belangrijkste wensen zijn om voor de lange termijn een vitale en levensloopbestendige buurt te zijn, met aandacht voor alle generaties. Plus het punt van behouden en versterken van naoberschap als karakteristiek voor het buurtschap. Andere wens is blijvende aandacht voor (verkeers) veiligheid en het bewaken van een gezonde leefomgeving. En tenslotte het versterken en behouden van de landschappelijke kwaliteiten en de natuur in het gebied. Dit geheel is in samenhang met de vertrekpunten uit de Omgevingsvisie vertaald naar een Gebiedsvisie waarin specifieke lokale uitdagingen samen zijn gebracht en een verdieping zijn op de overkoepelende ambities van de Omgevingsvisie. Deze Gebiedsvisie wordt aan de gemeenteraad van Zwolle voorgelegd en wordt na vaststelling toegevoegd aan de Omgevingsvisie.

Het plangebied van deze gebiedsvisie is Spoolde volgens de wijkindeling van de gemeente Zwolle, exclusief IJsselvizier. Het gebied IJsselvizier doorloopt een eigen gebiedsplanvorming.

Leeswijzer
De Gebiedsvisie bestaat uit vier onderdelen:

- Een inleiding op het gekozen en doorlopen participatieproces;
- Een inventarisatie en verdieping van de opgave voor Spoolde in de vorm van:
  - Een beknopte (historische) analyse van het gebied;
  - Een inleiding op de kaders en vertrekpunten vanuit de Omgevingsvisie 2021 voor Spoolde als onderdeel van het 'gemengd landelijk gebied'
  - Een introductie van de verschillende (werkgroep)thema's en samenvatting van de belangrijkste opgaven zoals besproken met de hiervoor aangestelde werkgroepen;
- Een uitwerking van de visiepunten in de vijf thema's Groene karakter en Waardevol Landschap, Verkeer en Veiligheid, Wonen, Duurzaamheid en Vitale Gemeenschap.
  De thema's geven soms globale en soms specifieke kaders voor Spoolde waarbij het behouden en versterken van bestaande kwaliteiten en nieuwe ontwikkelingen hand in hand gaan.
- Een format voor een (concept)uitvoeringsagenda voor de uitvoering van de visie. De uitvoeringsagenda geeft handvatten aan de betrokkenen, Spooldenaren, ondernemers, bestaande en nieuwe partners om de uitvoering samen te kunnen gaan oppakken.

Participatieproces

Voorgeschiedenis Proces
Gemeente Zwolle en Stichting Spoolderbelangen zijn gezamenlijk opdrachtgever voor deze Gebiedsvisie. Via de stichting zijn verschillende momenten georganiseerd waarop Spooldenaren hebben meegedacht en invloed hebben ingebracht in de ontwikkeling van hun eigen leefomgeving. Er zijn startavonden gehouden waar thema's benoemd zijn voor verdere uitwerking. Voor ieder van de vijf thema's is er een werkgroep geformeerd die de opgaven die leven onder de Spooldenaren, heeft geïnventariseerd.

Co-creatie met werkgroepen
In opdracht van Stichting Spoolderbelangen en Gemeente Zwolle, heeft buro MA.AN in het voorjaar van 2023 drie stappen doorlopen - zie kader. De input van de werkgroepen is in woord en beeld uitgewerkt binnen deze Gebiedsvisie. In de tweede stap zijn bijvoorbeeld per werkgroep de belangrijkste uitgangpunten en visiepunten voor heel Spoolde besproken en zijn mogelijke ontwikkelscenario's voor het buurtschap Spoolde verkend, resulterend in een concept gebiedsvisie. Deze concept visie is op 4 juli 2023 plenair aan het gehele buurtschap gepresenteerd. De input van deze avond is samen met een aanvulling - in de vorm van het thema Vitale Gemeenschap - toegevoegd aan de Gebiedsvisie.

In november 2023 is een nieuw concept van de gebiedsvisie plenair gepresenteerd. Uit die avond is daarna een integrale schrijfgroep samengesteld uit de verschillende werkgroepen die een definitieve versie hebben opgesteld.

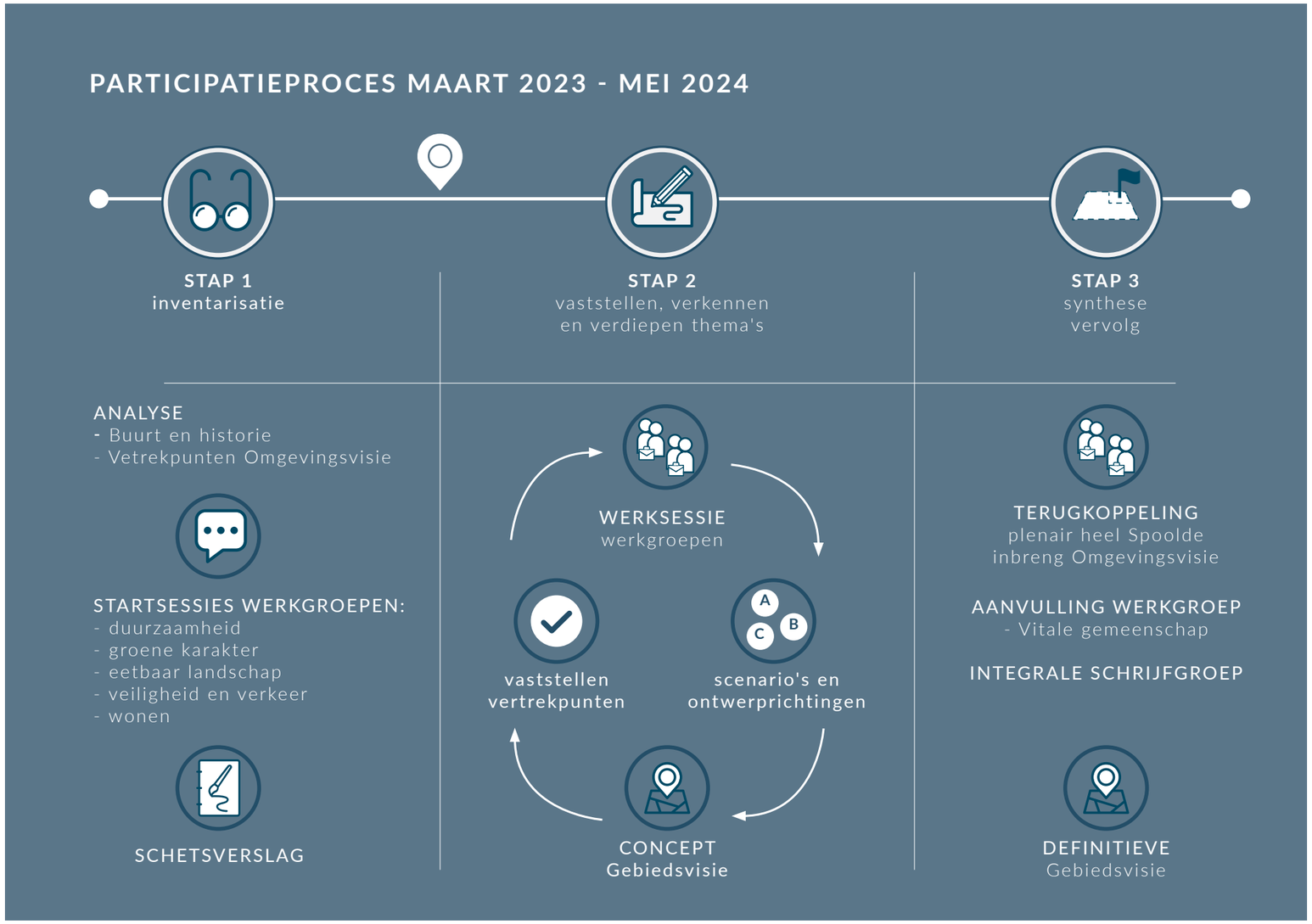

Processtappen die tussen maart 2023 en mei 2024 zijn doorlopen, resulterend in deze Gebiedsvisie.

B | INVENTARISATIE

Spoolder Waarden

Kenmerken Spoolde
Gelegen in het landschap tussen Zwolle en de IJssel neemt Spoolde een bijzondere positie in. De wijk onderscheidt zich door de aanwezige landschappelijke kwaliteiten, de kleinschaligheid van het wonen aan de groene linten - in contrast met de grote schaal van nabijgelegen kantoortorens en opzet van omliggende bedrijventerreinen - en een gemeenschap die betrokken is bij de eigen woonomgeving en veel zelf organiseert.

De bijna twaalfhonderd inwoners van Spoolde zijn verdeeld over drie CBS-buurten, maar vormen één gemeenschap. Waar bovengenoemde kenmerken gedeeld zijn heeft elke buurt ook een eigen karakter. De doorsnijding van het buurtschap door de A28 en Zwolle-IJssel kanaal draagt hier aan bij.

Buurt-voor-Buurt Onderzoek
Het tweejaarlijkse Buurt-voor-Buurtonderzoek uit 2022 geeft een goed beeld van het oordeel van Zwollenaren over hun buurt. Wat opvalt is dat de bewoners in Spoolde hun wijk goed beoordelen: gemiddeld een 8,8 t.o.v. een 7,8 als Zwols gemiddelde. Spoolde scoort ook relatief gunstig op de vier indicatoren Leefbaarheid, Veiligheid, Fysieke en Sociale gesteldheid. Eén van de aandachtspunten die in het onderzoek terugkomt is de geluidskwaliteit en de ervaren overlast op het gebied van veiligheid, alhoewel Spoolde op dit laatste onderwerp niet slechter scoort dan andere wijken in Zwolle.

Spoolder Parels
In 2022 is ook samen met inwoners van Spoolde gesproken over deze waarden, ookwel de 'trots' van Spoolde. Deze gesprekken hebben geleid tot het benoemen van een vijftal 'Spoolder Parels', te weten: Noaberschap, Actieve Gemeenschap, Woongenot, Groene Karakter en Cultuur & Historie.

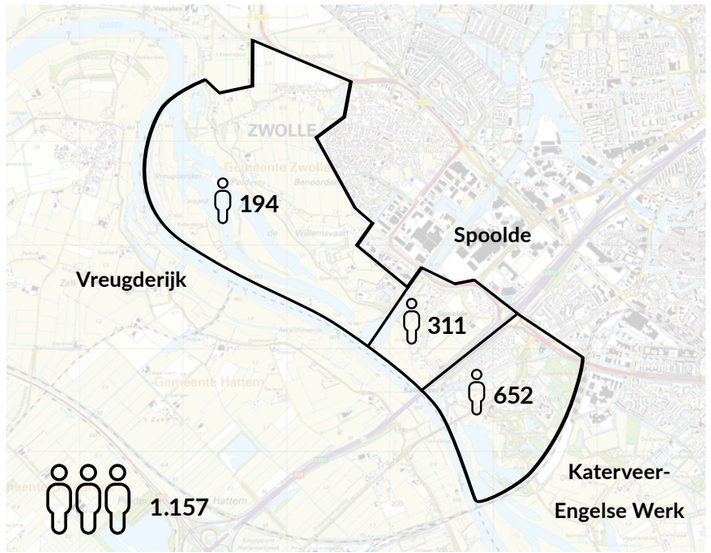

Spoolder Waarden

Cultuurhistorische waarden en context
Veel van de kwaliteiten en waarden zijn verbonden met de lokale cultuurhistorie en de geschiedenis die Spoolde rijk is. De volgende pagina's gaan in op een aantal historische ijkpunten en referenties die ook inspiratie bieden voor een toekomstgerichte Gebiedsvisie. Deze Gebiedsvisie bouwt voort op het cultuurhistorisch erfgoed en voegt daar nieuwe waarden aan toe.

1850

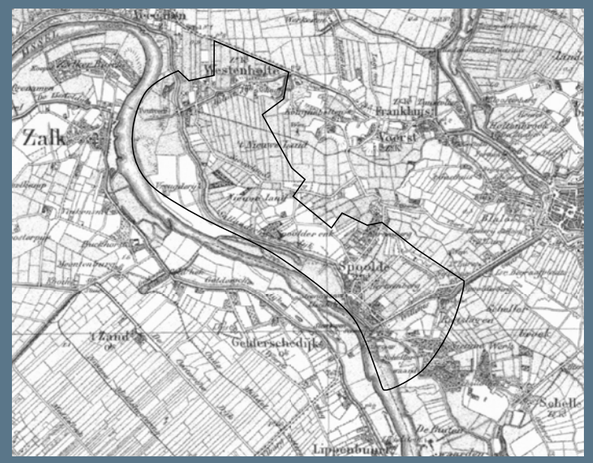

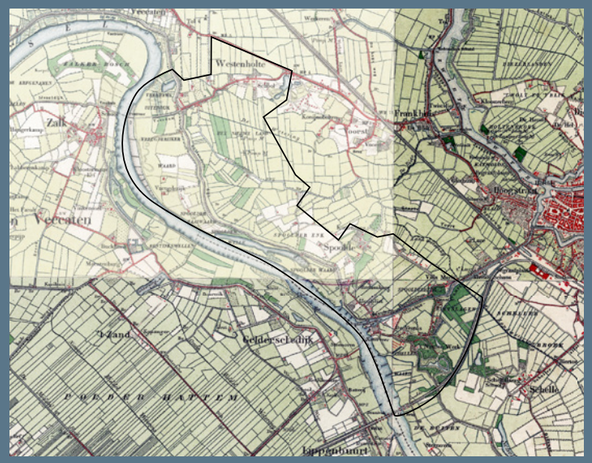

1900

1950

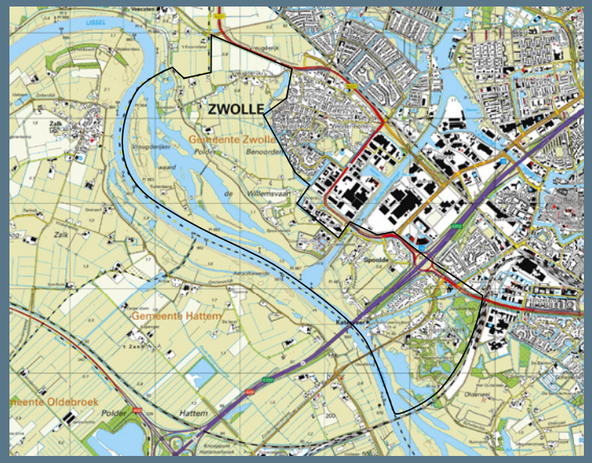

heden

Een selectie van ijkpunten uit het Zwols Historisch Tijdschrift: 'Speuren naar Spoolde', jaargang 27, #3

- Rivierduinen als plek van vroege nederzetting (brons/ijzertijd) - Spoolderberg
- Saksen -> Franken -> Bisdom Utrecht
- Katen, een kerkdorp aan Gelderse zijde, met het katerveer als ‘plek van vertrek en aankomst’ aan Zwolse zijde.
  Het veer voorzag voornamelijk ook kerkgangers uit Spoolde. (oorsprong: Catertol – heffing op visvangst)
- Spoolde was een marke (vanaf de 15e t/m 19e eeuw). Een marke is een middeleeuws collectief van grotere boeren die gezamenlijk (als zelfstandig bestuur) het beheer en gebruik van hun gemeenschappelijke gronden regelden:
  - Zij waren tegen afgraving van de Spoolderberg
  - Hun afspraken werden opgetekend in markeboeken
  - De Nilantsweg verwijst nog naar de vroegere markerichter ‘Nilant’
- Hertsenberg (voormalige boerderij in Spoolderpolder) - ooit was hier ook een hoogstam boomgaard.
- De boerderijen waren veelal in het bezit van rijke stedelingen of van de adel. De eigenaren woonden zelf vaak elders en lieten de pachter, de meier, het werk verrichten.
- Recente jaren: Melkveebedrijf Knol naar Wijhe, Schapenboerderij van Assen zijn verhuisd. (onder andere naar de Vreugdehoeve)

Spoolder Waarden | Historie van het buurtschap

Levendig buurtschap met eigen identiteit

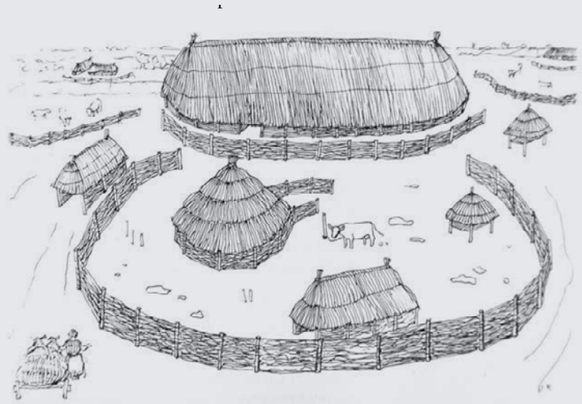

Eerste bewonerskernen op de rivierduinen in de brons- en ijzertijd

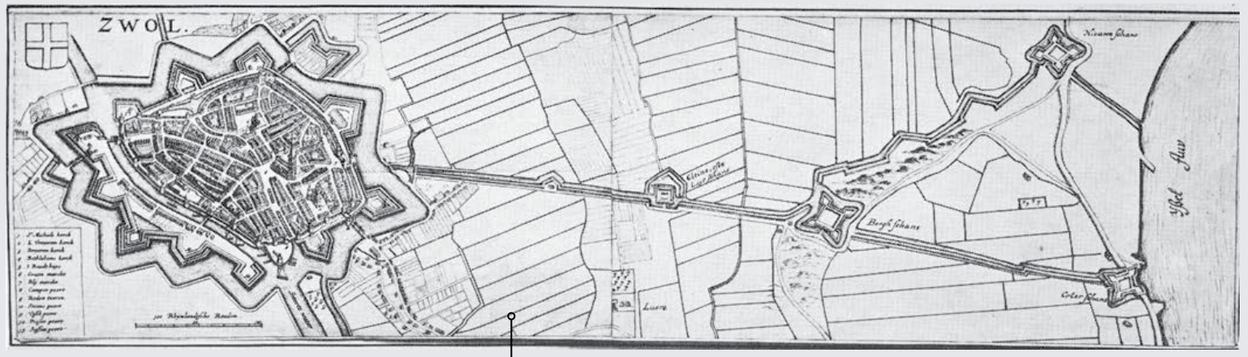

Verdedigingslinie:
3 versterkingen - Katerschans, Bergschans (bij Spoolderberg) & Luurderschans

Zelfbestuur in 'de marke' Spoolde

het Katerveer, een strategische verbinding met Spoolde als plek van aankomst

Spoolder Waarden | Historie van het buurtschap

Katerveersluis

Op de Spoolderberg, door de jaren heen, een plek van samenkomst

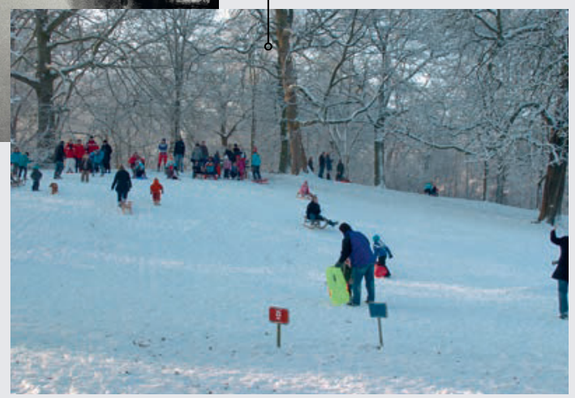

Modelboerderij Spoolde voor Het Nieuwe Boeren. Heeft plaats moeten maken voor de aanleg van A28 (1969).

Sloop van boerderij Hertsenberg (1997)

Het Rode Dorp, zelfvoorzienend sociaal woningbouwproject

Van productief naar recreatief landschap in de Theetuin van Thijssen

Buurthuis Eben Haezer

Kader Omgevingsvisie

In 2021 is de Omgevingsvisie 'Ons Zwolle van morgen 2030' vastgesteld. Één visie die al het beleid bevat voor de toekomstige ontwikkeling van de fysieke leefomgeving van de gemeente Zwolle. In de Omgevingsvisie is speciale aandacht voor de uitwerking ervan in specifieke Gebiedsvisies:

'We zien dat voor diverse gebieden in het buitengebied een Buurt-/ Gebiedsvisie is opgesteld. Of er ligt een wens om dat te gaan doen. De buurtschapsverenigingen nemen een belangrijke rol in bij het maken hiervan. Samen werken we de komende jaren verder aan de verdere ontwikkeling van deze Buurt-/Gebiedsvisies.'

Binnen de Omgevingsvisie valt Spoolde in het gemengd landelijk gebied, waarvoor de Omgevingsvisie op hoofdlijnen in een duidelijke koers voorziet. Het buitendijkse gebied valt onder het Natuurnetwerk Nederland en/of Natura 2000 gebied.

Vertrekpunten Omgevingsvisie voor het gemengd landelijk gebied en buurtschappen:

'Het gemengd landelijk gebied heeft een rol als uitloopgebied voor de inwoners van Zwolle en als gebied waar de band tussen burger en landbouw is te versterken. Daarom biedt de gemeente in het gemengd landelijk gebied ruimte voor een mix aan functies, biologische- en stadslandbouw, verbreding van landbouwbedrijven, recreatie, hoogwaardige verblijfsaccommodaties, landschap, natuur, cultuurhistorie, wonen, klimaatadaptatie en kleinschalige niet agrarische bedrijvigheid en detailhandel passend bij het karakter van het buitengebied (kleinschalig, bijvoorbeeld in de vorm van ter plaatse geproduceerde producten en streekproducten). Ontwikkelingen zijn mogelijk als die passen bij de kenmerken, maat en schaal van het landschap. We willen verdere verrommeling van het gemengd landelijk gebied tegengaan. Uitgangspunt is daarom de ontwikkeling van bestaande erven. Extra nieuwbouw is in principe niet wenselijk, mits daar geen compensatie tegenover staat. Bijvoorbeeld in de vorm van sloop ontsierende bebouwing, herbestemming cultuurhistorisch waardevolle gebouwen of aanleg van nieuw landschap. We zien in het buitengebied op bestaande erven de aanwezigheid van landschap ontsierende gebouwen. Sloop hiervan is wenselijk en een randvoorwaarde bij erftransformatie van agrarisch naar wonen. Daarnaast moet de extra nieuwbouw als functie een meerwaarde bieden aan de toekomstbestendigheid van een gebied en de bedrijfsvoering van bestaande agrarische bedrijven niet in de weg staan.

Het gemengd landelijk gebied is als uitloopgebied aantrekkelijk om er te wandelen en te fietsen. Mede vanwege de aanwezigheid van het fraaie (natuur) landschap. Een overmatig gebruik van het gebied voor recreatieve doeleinden heeft negatieve effecten op de leefbaarheid (bijvoorbeeld als het gaat om verkeersveiligheid) in het gebied en mogelijk ook op de natuurwaarde. Het is van belang een goede balans te vinden in de mate van recreatie en de leefbaarheid en kwaliteit van het gemengd landelijk gebied. Dit werken we nader uit.

Bijzondere aanduiding binnen het gemengd landelijk gebied is het multifunctioneel waterlandschap. Het betreft hier het gebied tussen de Vecht en de IJssel, nabij de weteringen die door het Zwolse buitengebied lopen.

Om nadelige effecten te voorkomen van wateroverlast in de stad zien we kansen in het buitengebied van Zwolle om het overtollige water op een slimme manier om de stad heen te leiden. Zoals de naam als zegt dient een multifunctioneel waterlandschap meerdere doelen, niet alleen het voorkomen van wateroverlast. Het kan een meerwaarde bieden voor een betere recreatieve beleving van het gebied en het vergroten biodiversiteit en landschapskwaliteit. Zie hiervoor ook het raamwerk klimaatadaptatie.

Buurtschappen in het gemengd Landelijk Gebied:
In het buitengebied van Zwolle liggen een aantal kleine buurtschappen, namelijk Schelle Oldeneel, Harculo, Hoog Zuthem, Herfte, Veldhoek, Zalné, Genne, Langenholte en Spoolde. Het betreft hier veelal een kleinschalige clustering van woningen in het Zwolse buitengebied. Elk buurtschap kent zijn eigen identiteit. We zetten in op behoud van het kleinschalige karakter van de Zwolse buurtschappen. Het toevoegen van mogelijk een enkele woning of andere bebouwing moet passen binnen het karakter en de kwaliteiten van een buurtschap.'

Naast de Zwolse Omgevingsvisie bestaat er ook beleid en wetgeving van hogere overheden die van toepassing is bij veranderingen in de fysieke leefomgeving. Denk aan de provinciale Omgevingsvisie en verordening en landelijke wetgeving op het gebied van milieu.

Ons Zwolle van morgen 2030
Omgevingsvisie

Spoolder Thema's

Onderstaande thema's zijn door 6 werkgroepen uitgediept, elk met hun eigen opgaven en verwantschap met de Omgevingsvisie. In de loop van het proces zijn de thema's Groene karakter en Eetbaar landschap (hierna Waardenvol landschap) samengevoegd en is aan de vijf thema's ook het onderwerp 'Vitale Gemeenschap' toegevoegd.

Het schema toont de belangrijkste doelstellingen per thema en de kaders vanuit de Omgevingsvisie.

VOORTBOUWEN OP
CULTUUR HISTORISCHE WAARDE SPOOLDE

OMGEVINGSVISIE:
- zeer waardevol cultuurhistorisch gebied

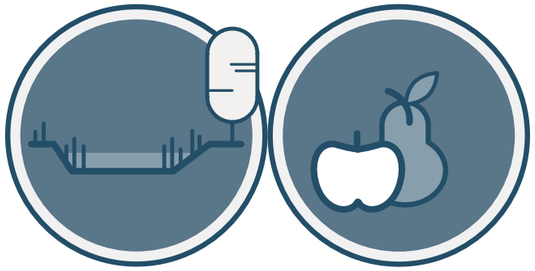

GROENE KARAKTER

samenhangend coulissenlandschap met behoud van het open groene karakter

WAARDEVOL LANDSCHAP

productief, educatief, gezond en eetbaar voor mens en natuur

VERKEER EN VEILIGHEID

veilig, verbonden, aantrekkelijk en gastvrij

WONEN

van Spoolde een levensloop-bestendige buurt maken

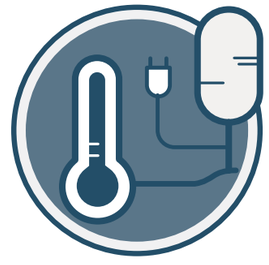

DUURZAAMHEID

klimaatbestendig en energieneutral door uitwisselen en pionieren

VITALE GEMEENSCHAP

omzien naar elkaar en voorzieningen aansluitend op de lokale behoefte

VERTREKPUNTEN OMGEVINGSVISIE

- Bescherming van waardevolle natuur;
- Functiemenging (cultuurgronden) in het gemengd landelijk gebied *buiten de beschermde zones;
- Robuuste blauwe structuur;
- Met ruimtelijke inpassing 'noodventielen' bij extreme weersomstandigheden.

- Stadslandbouw voorziet in nieuwe kansen voor recreatie en natuur in en om de stad.

- Uitloopgebied voor wandelaars en fietsers;
- Toepassen STOMP-principe.

- Ruimte voor enkele woningen in buurtschap Spoolde;
- In het Buitengebied alleen bij transformatie van bestaande erven;
- Behoud, kleinschalig landelijk karakter;
- Aandacht voor milieu- en geluidscontouren;
- Zorg en ondersteuning in thuissituatie.

- In 2050 klimaatbestendig en energie neutraal;
- Geen zonneparken op maaiveldniveau (met uitzondering van kansrijke locatie RWZI Zwolle - onder voorbehoud van landschappelijke inpassing)

- Zorg of ondersteuning, primair in de thuissituatie en daarvoor passende woonruimtes bieden;
- Stadslanderijen: eigen voedselproductie, zorgvoorzieningen, natuurontwikkeling en recreatie, versterken elkaar.

Beeldverslag Startsessies

Voor het opstellen van de Gebiedsvisie werd gestart met een gespreksronde met de vijf verschillende werkgroepen om de belangrijkste opgaven die leven onder Spooldenaren op te halen. Deze opgaven en daarbij genoemde kansen zijn vastgelegd in één beeldverslag (zie afbeelding hiernaast). Een samenvatting van deze opgaven is als inleiding aan de verschillende themahoofdstukken toegevoegd en vervolgens vertaald naar een aantal principes voor het versterken en doorontwikkelen van de bestaande kwaliteiten van het buurtschap.

Aanvullend op de eerste gespreksronde zijn twee thema's verder uitgewerkt als referentiekader voor nieuwe ontwikkelingen.
De werkgroep Groene Karakter werkte het thema bestaande landschappelijke kwaliteiten uit, de werkgroep Wonen ging nader in op de aanwezige karakteristieke gebouw- en erftypologiën. Hun analyses zijn als inleiding bij de genoemde thema's toegevoegd.

In de tweede gespreksronde zijn de opgaven, kansen en onderlinge dilemma's tussen de werkgroepen besproken en zijn de eerste visiepunten op hoofdlijnen opgesteld, en is uitgewerkt in deel C.

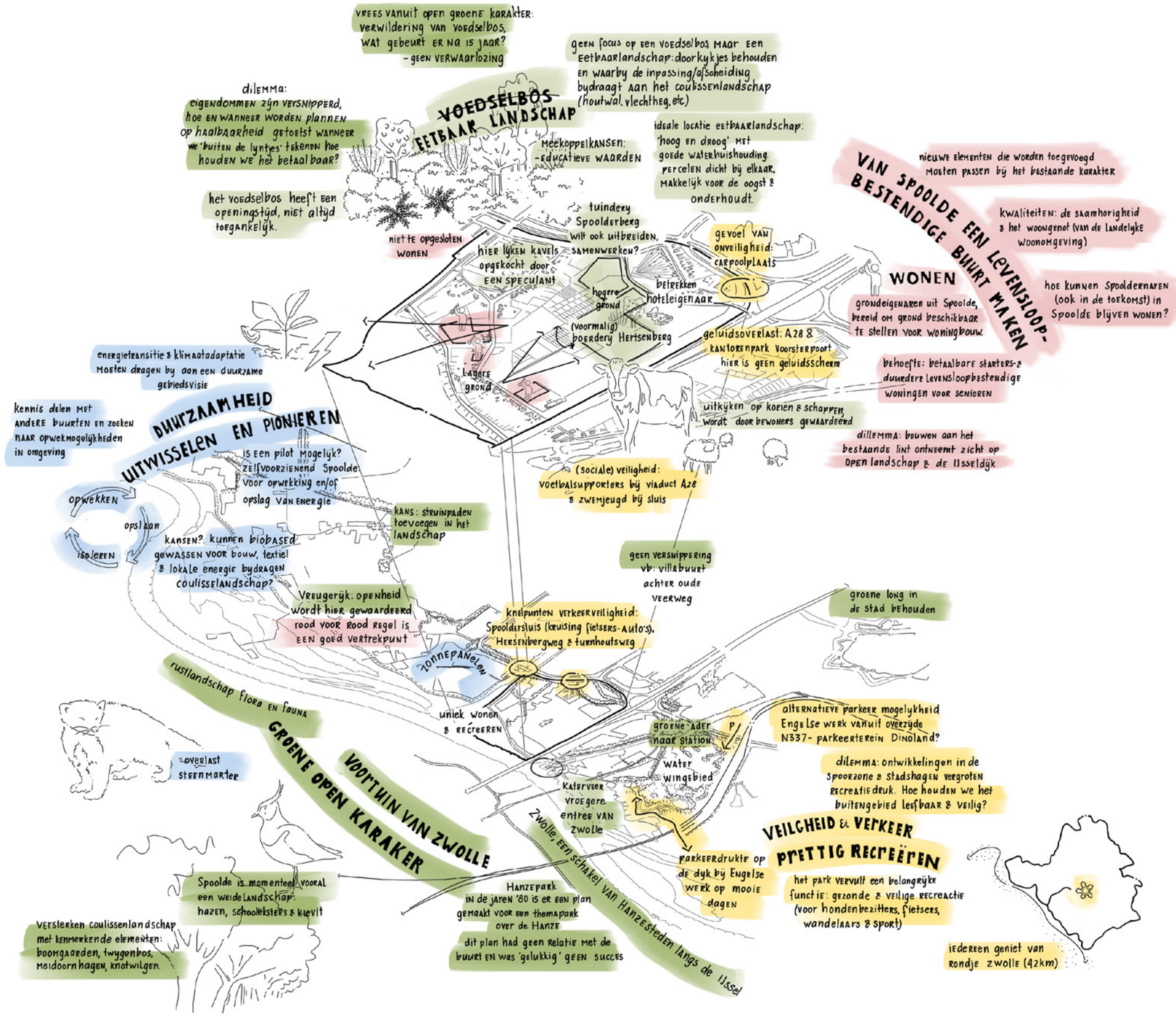

C | GEBIEDSVISIE

Inleiding | Groene Karakter & Waardevol Landschap

Samenvatting van de werkgroepopgaven
De cultuurhistorie die Spoolde rijk is, is nog goed is af te lezen aan het landschap. In de publicatie Buurtschap IJsselzone, De voortuin van Zwolle (2010) wordt het landschappelijke karakter van Spoolde mooi omschreven:

'het landschap van dit Buurtschap IJsselzone vertoont nog veel kenmerken van het cultuurlandschap uit de jaren vijftig: een gevarieerd en kleinschalig landschap dat door de mens is gevormd en naar menselijke maat is ingericht. Knotwilgen, meidoornhagen, houtsingels en restanten van oude boomgaarden verwijzen naar het nut dat deze landschappen eeuwenlang hebben gehad.'

Dit door de mensen gevormde landschap en de bijbehorende landschapselementen worden sterk gewaardeerd door bewoners en bezoekers en bepalen het karakter van Spoolde. De aanwezigheid van het uiterwaardenlandschap langs de IJssel en het Engelse Werk, een park in Engelse landschapsstijl rondom een oude rivierduin, creëren een uniek decor met bijzondere landschappelijke contrasten. Op de volgende pagina's zijn deze landschapstypen en elementen ook beeldend geïnventariseerd.

Het landelijke karakter van het gebied is de afgelopen decennia flink aangetast. Rondom Spoolde hebben grootschalige ontwikkelingen plaatsgevonden en met de komst van de snelweg A28 is er een harde doorsnijding van het gebied ontstaan. Inzet voor Spoolde is daarom om het waardevolle landschap in de toekomst niet verder te laten versnipperen, de aanwezige samenhang in stand te houden en de natuurwaarden in het gebied te versterken.

Bestaande veeweides met veelal Engels raaigras of maisakkers waarop bestrijdingsmiddelen worden gebruikt, hebben merendeels een beperkte ecologische waarde. In het buurtschap liggen daarom nog genoeg kansen voor een biodiverser landschap waarin meer natuurwaarden ontstaan. Het terugbrengen van kleinschalige landschapselementen, zoals houtwallen, wilgenrijen en bloemenrijke bermen en oevers draagt hier aan bij.

Nieuwe gebruiksfuncties in het landschap, zoals de inpassing van een voedselbos, kunnen tegelijkertijd een positieve bijdrage leveren aan een toekomstbestendig landelijk gebied met een duurzaam en divers groen karakter met waarde voor stad en buurtschap.

Beeldanalyse | Het Uiterwaardenlandschap (Vreugderijk)

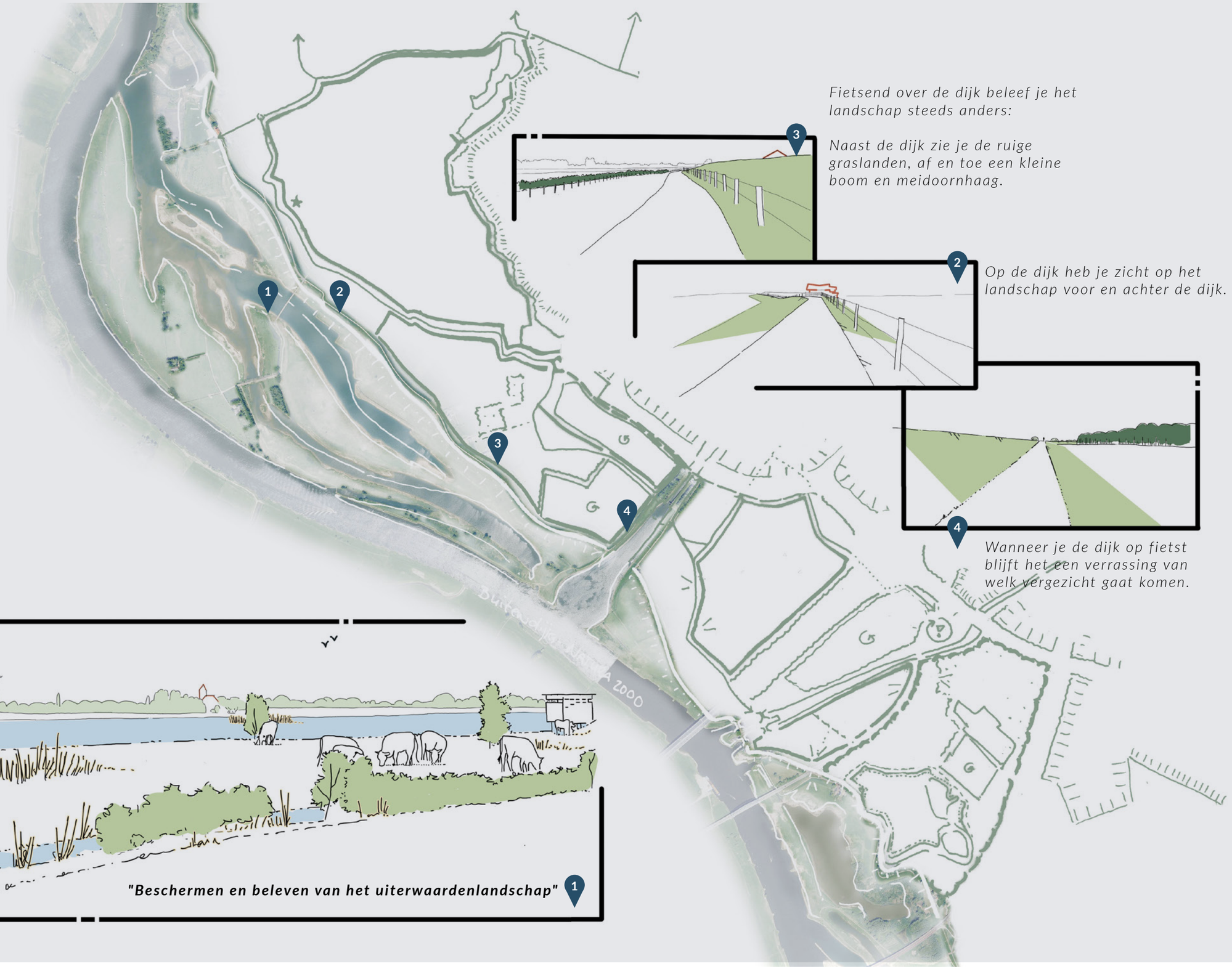

Fietsend over de dijk beleef je het landschap steeds anders:

Naast de dijk zie je de ruige graslanden, af en toe een kleine boom en meidoornhaag.

Op de dijk heb je zicht op het landschap voor en achter de dijk.

Wanneer je de dijk op fietst blijft het een verrassing van welk vergezicht gaat komen.

"Beschermen en beleven van het uiterwaardenlandschap"

Beeldanalyse | Polder- en coulissenlandschap, Zalkerveerweg (Vreugderijk)

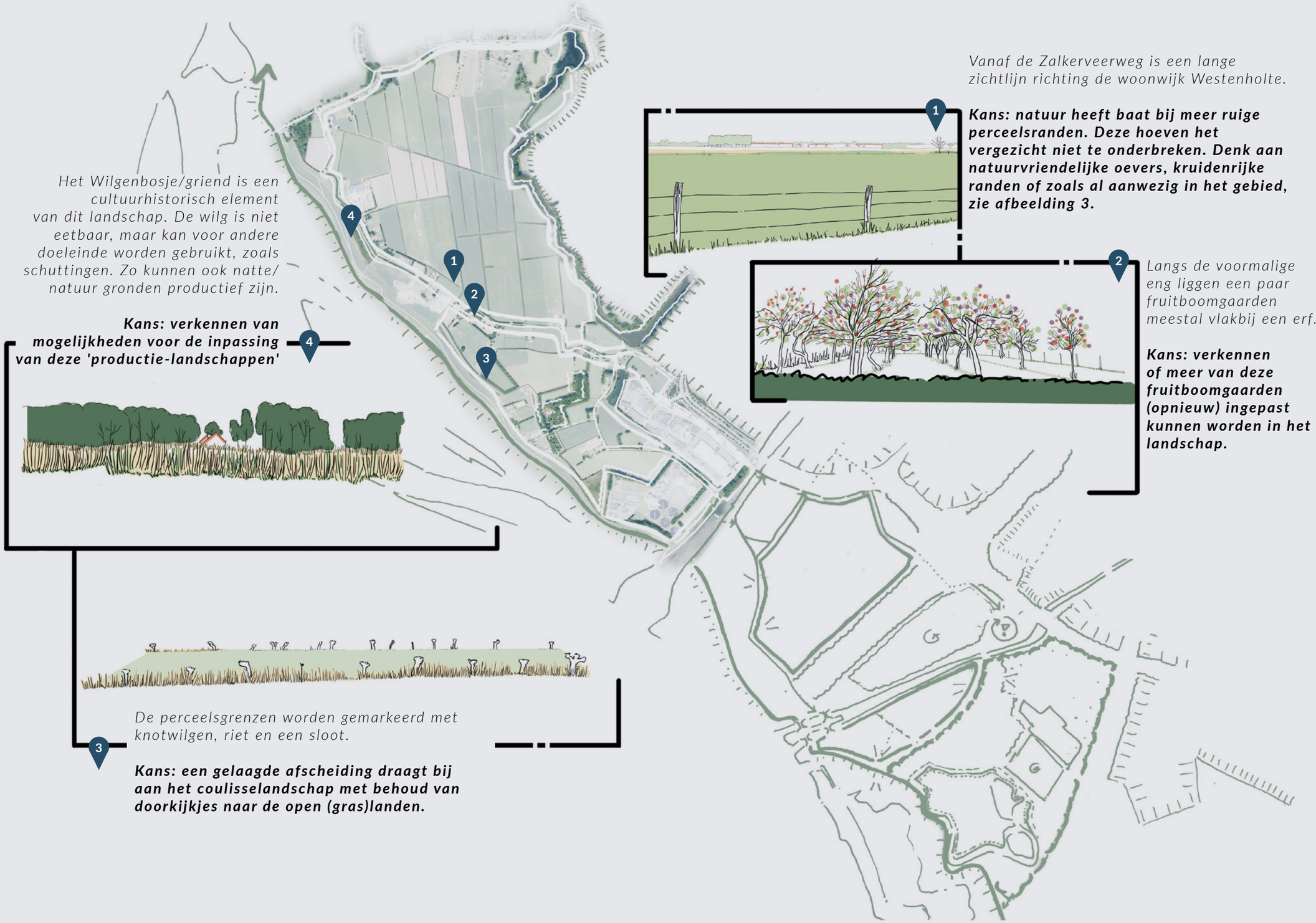

Het Wilgenbosje/griend is een cultuurhistorisch element van dit landschap. De wilg is niet eetbaar, maar kan voor andere doeleinde worden gebruikt, zoals schuttingen. Zo kunnen ook natte/ natuur gronden productief zijn.

Kans: verkennen van mogelijkheden voor de inpassing van deze 'productie-landschappen'

De perceelsgrenzen worden gemarkeerd met knotwilgen, riet en een sloot.

Kans: een gelaagde afscheiding draagt bij aan het coulisselandschap met behoud van doorkijkjes naar de open (gras)landen.

Vanaf de Zalkerveerweg is een lange zichtlijn richting de woonwijk Westenholte.

Kans: natuur heeft baat bij meer ruige perceelsranden. Deze hoeven het vergezicht niet te onderbreken. Denk aan natuurvriendelijke oevers, kruidenrijke randen of zoals al aanwezig in het gebied, zie afbeelding 3.

Langs de voormalige eng liggen een paar fruitboomgaarden meestal vlakbij een erf.

Kans: verkennen of meer van deze fruitboomgaarden (opnieuw) ingepast kunnen worden in het landschap.

Beeldanalyse | Polder- en coulissenlandschap, Hertsenberg (Spoolde)

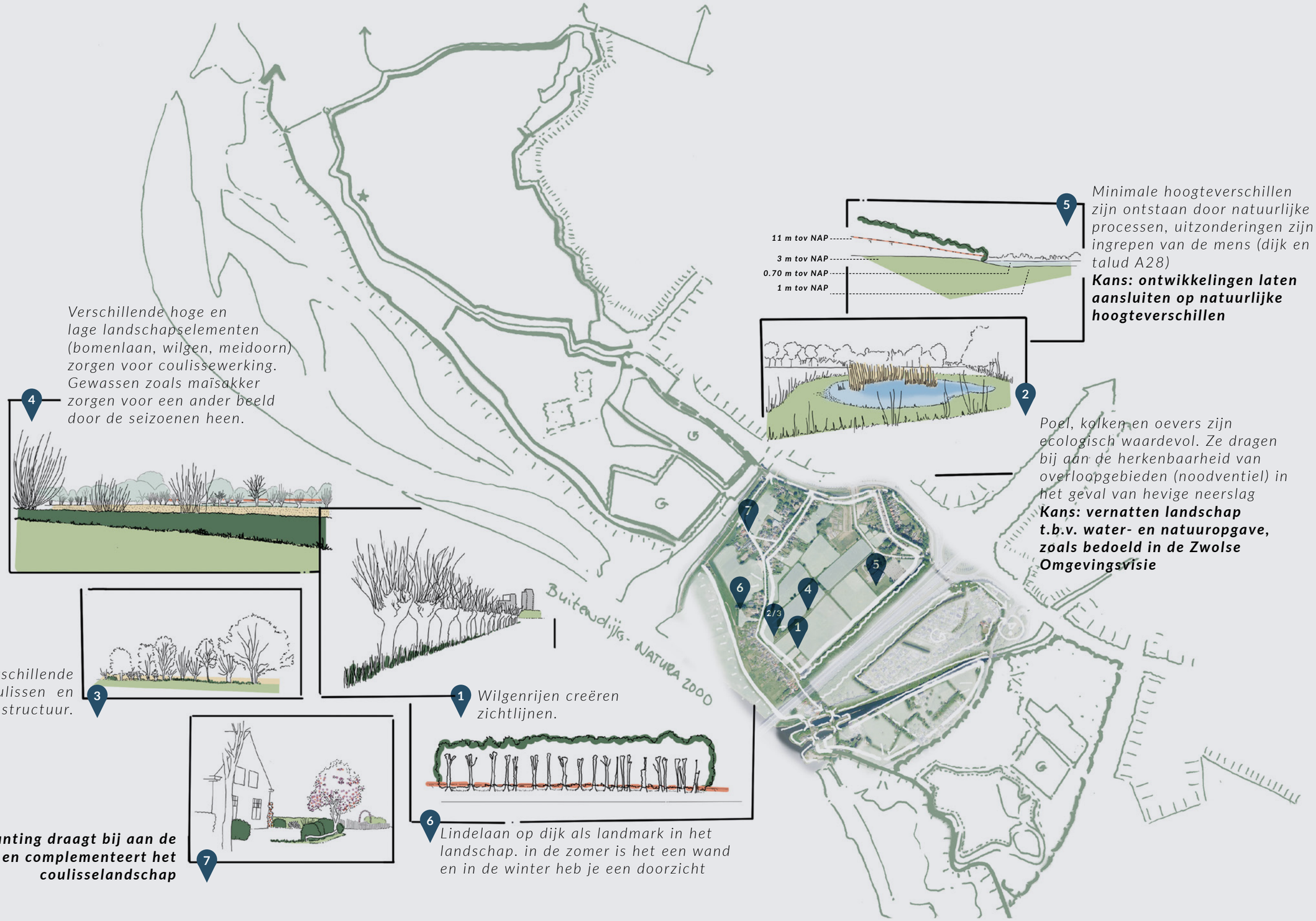

5 *Minimale hoogteverschillen zijn ontstaan door natuurlijke processen, uitzonderingen zijn ingrepen van de mens (dijk en talud A28)*
Kans: ontwikkelingen laten aansluiten op natuurlijke hoogteverschillen

2 *Poel, kolken en oevers zijn ecologisch waardevol. Ze dragen bij aan de herkenbaarheid van overloopgebieden (noodventiel) in het geval van hevige neerslag*
Kans: vernatten landschap t.b.v. water- en natuuropgave, zoals bedoeld in de Zwolse Omgevingsvisie

4 *Verschillende hoge en lage landschapselementen (bomenlaan, wilgen, meidoorn) zorgen voor coulissewerking. Gewassen zoals maïsakker zorgen voor een ander beeld door de seizoenen heen.*

Combinatie van verschillende soorten versterken coulissen en maakt een robuuste structuur. 3

1 *Wilgenrijen creëren zichtlijnen.*

Kans: erfbeplanting draagt bij aan de biodiversiteit en complementeert het coulisselandschap 7

6 *Lindelaan op dijk als landmark in het landschap. in de zomer is het een wand en in de winter heb je een doorzicht*

Beeldanalyse | Park in Engelse landschapsstijl (Katerveer, Engelse Werk)

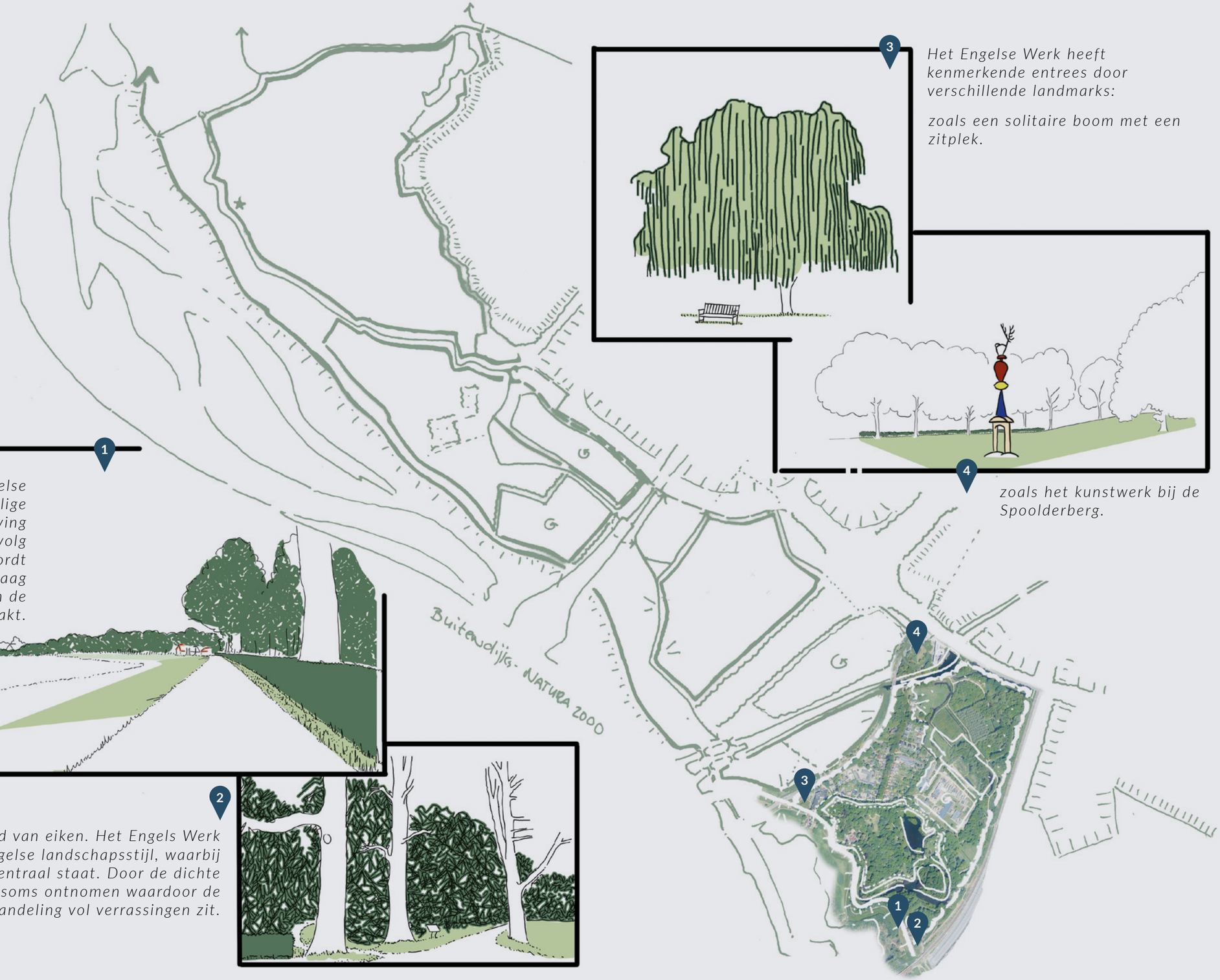

Het Engelse Werk heeft kenmerkende entrees door verschillende landmarks:

zoals een solitaire boom met een zitplek.

zoals het kunstwerk bij de Spoolderberg.

Het Engelse Werk is als park in Engelse landschapsstijl aangelegd op de voormalige vestingwerken, met bijbehorende beleving en functionaliteit. Fietsend over de dijk volg je de oude verdedigingslinie. Deze wordt begeleid met een strakke meidoornhaag die gelijktijdig een heldere grens tussen de IJsselse uiterwaarden en het park maakt.

Het Engelse Werk heeft kenmerkende entrees door verschillende landmarks:

zoals deze drie-eenheid van eiken. Het Engels Werk is aangelegd in de Engelse landschapsstijl, waarbij verhullen en verrassen centraal staat. Door de dichte begroeiing wordt je zicht soms ontnomen waardoor de wandeling vol verrassingen zit.

Visiepunten | Groene karakter & Waardevol landschap

De Omgevingsvisiekaders, gesprekken met de werkgroepen en de beeldende analyse hebben voor dit thema geleid tot de volgende zeven visiepunten:

1. **In Spoolde is het landschap goed verbonden**
   - Het Buurtschap vormt één voortuin van Zwolle aan de IJssel;
   - Geen verdere versnippering van het landschap;
   - Verbindingen langs en over de cultuurhistorische linten bewaken en versterken.

2. **Natuurwaarden van het landschap behouden en versterken**
   - Via inrichting, gebruik en beheer van de gronden streven naar een grotere biodiversiteit om zo meer ecologische waarde toe te voegen;
   - Aanwijzen van rustgebieden voor flora en fauna met beperkte toegang voor mensen.

3. **Het beeld van het landschap is divers en gelaagd, met aantrekkelijke doorzichten en/of vergezichten**
   - Karakteristieke landschapstypes behouden en versterken, zoals het polder- en coulissenlandschap, het park Engelse Werk en de uiterwaarden;
   - De volgende waardevolle doorzichten open houden:
     - Over de Katerveerdijk en Het Engelse Werk;
     - Vanaf de Nilantsweg over het Hertsenbergpad en op de IJsseldijk;
     - Vanaf de Westenholterallee op de Zalkerveerweg;
     - Over het Vreuderdijkpad.

4. **Karakteristieke landschapselementen behouden en versterken**
   - Zoals knotwilgen, meidoornhagen, houtsingels en (restanten van) oude boomgaarden;
   - De diversiteit van de erfbeplanting op en rond erven behouden en versterken;
   - Met als doel een fijnmazig en robuust, groen en ecologisch netwerk dat bijdraagt aan het natuurbehoud en natuurherstel.

5. **Het landschap in Spoolde is goed toegankelijk voor bewoners en bezoekers**
   - Er wordt onderscheid gemaakt tussen intensief en extensief (recreatief) gebruik van het landschap in relatie tot de huidige woongebieden en aanwezige flora en fauna;
   - Informatiepanelen vertellen het verhaal over de cultuurhistorie en natuurwaarden.

6. **Er is ruimte voor nieuwe gebruiksfuncties en dubbelfuncties in het landschap**
   - Bestaande tuinderij Spoolderberg;
   - Initiatief voedselbos Zwolle;
   - Weidegronden als ‘noodventiel’, ten behoeve van waterberging bij extreme situaties.

7. **Nieuwe gebruiksfuncties dragen bij aan de (kennis over de) natuurwaarden en vergroten de maatschappelijke betrokkenheid bij het landschap**
   - Rekening houdend met bestaande doorzichten en goede inpassing door aansluiting op het gelaagde beeld van het landschap

Vertrekpunten vanuit initiatieven die aansluiten bij de ontwikkeling van een Waardevol en Eetbaar Landschap in Spoolde:

- De noordzijde van polder Hertsenberg heeft een goede ondergrond en waterhuishouding, geschikt voor nieuwe gebruiksfuncties zoals een tuinderij en voedselbos (eetbaar landschap).

- Met het oog op bereikbaarheid en toegankelijkheid is een ontwikkeling van nieuwe initiatieven vanuit de Hertsenbergweg (buurt Spoolde) het gunstigst voor inpassingen met een deels publiek karakter.

- Er is gekeken naar de beschikbare gronden. Ook zijn aangrenzende alternatieven onderzocht, maar die zijn (nu) niet beschikbaar.

- De terreinen hebben een open en publiek karakter, maar zijn vanwege beheer en veiligheid 's avonds af te sluiten.

'Voedselbos Zwolle'
- Het initiatief vraagt om een zekere schaal en maat (± 5 ha.) om in een rendabele businesscase te kunnen voorzien;

- Het voedselbos heeft meer het karakter van een gelaagd eetbaar landschap met ruimte voor zichtlijnen in het landschap dan een 'dicht' bos.

'Tuinderij Spoolderberg'
- Aan de Hertsenbergweg ligt al een zelfoogsttuin De Spoolderberg welke is gebaseerd op het principe 'Community Supported Agriculture'.

Ruimtelijke spelregels voor nieuwe gebruiksfuncties zoals een voedselbos of tuinderij:

- Inpassing voedselbos met respect voor doorzichten en uitzichten over de Hertsenbergpolder.

- Landschapppelijke overgangen (geen hoge beplanting) bij bestaande woonkavels.

- Parkeren gebeurt op eigen terrein. Eventueel kan dubbelgebruik met het parkeerterrein van het Mercure Hotel worden onderzocht.

- Opstallen (zoals een kas of multifunctioneel gebouw voor opslag of kantoorruimte) zijn landschappelijk ingepast en passen bij de schaal en maat van bestaande opstallen in Spoolde. Deze vallen weg in het landschap door bijv. schuine wallen en hagen.

Voor een definitieve planuitwerking worden deze spelregels uitgewerkt in een kavelpaspoort als verdieping op de visie.

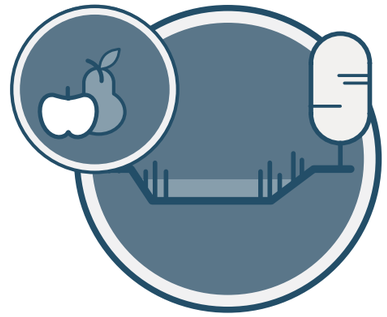

Groene Karakter & Waardevol Landschap

Zicht- / uitkijkpunt op landschap
behouden

IJsseldijk
verbindend landschapselement

Historische bebouwingslinten
verbindend landschapselement

Waardevolle doorzichten
behouden

Polder- en coulissenlandschap
behoud van karakteristiek landschap

Park in engelse landschapsstijl
behoud van karakteristiek landschap

Uiterwaarden
behoud van karakteristiek landschap
en rustgebieden voor flora en fauna

Noodventielen en
Overloopgebieden

Nieuwe gebruiksfuncties in
polder Hertsenberg
kansrijke transitie(s)

Onderzoek naar
Ecologische waarde toevoegen
in polder Benoorden
kansrijke transitie(s)

REFERENTIES VOOR INPASSING VAN NIEUWE GEBRUIKSFUNCTIES IN HET LANDSCHAP

Inspiratiebeelden voor hoe een eetbaar landschap passend bij Spoolde er uit zou kunnen zien.

Gelaagd landschappelijk beeld: van gesloten naar open

Inspelen op horizontale structuren en inspassing bedrijfsgebouw: Lekkerlandgoed Haarzuilens

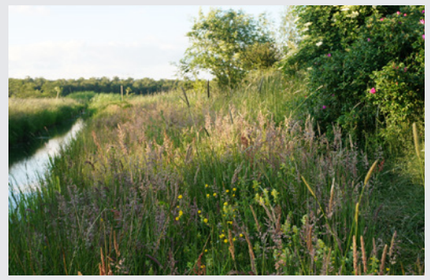

De boomgaard: een bestaand eetbaar landschap in Spoolde

terugbrengen van landschapselementen zoals takkenrillen

Kapschuur in te passen in het landschap

Alternatieve cirkel-vormige opzet (permacultuur): Den Food Bosch

Inleiding | Verkeer & Veiligheid

Samenvatting van de werkgroepopgaven
Zwolle groeit en tegelijkertijd is er behoefte aan behoud van kwaliteiten in en om Zwolle. Met de gewenste ontwikkelingen in de toekomst zoals voorzien in de Omgevingsvisie, zal de verkeersdruk op zowel de A28 en N331 naar verwachting toenemen. Hetzelfde geldt voor de recreatiedruk op het buitengebied, onder andere door sportieve recreanten op het rondje Zwolle, bezoekers aan het Engelse Werk of jongeren uit het buurtschap en omgeving die in het buitengebied samenkomen. Daarnaast gaat maakt de beroeps- en pleziervaart veelvuldig gebruik van het Zwolle-IJsselkanaal en de Spooldersluis, welke dwars door het buurtschap lopen. Bewoners vragen daarom aandacht voor de leefbaarheid en het gevoel van veiligheid in het buurtschap.

Visiepunten | Verkeer & Veiligheid

Om een goede balans tussen wonen en recreëren te bewaken zijn de volgende zeven visiepunten geformuleerd voor een leefbaar en veilig buurtschap. Er wordt aangestuurd op passende verkeersmaatregelen en prettige ontmoetingsplekken:

1. **Kwalitatief hoogwaardige en veilige toegangswegen, fiets- en wandelpaden**
   - Op 30- en 60 km/uur routes is gemengd verkeer het uitgangspunt;
   - Routes die als druk of onveilig worden ervaren monitoren en waar nodig aanvullend verkennen of verkeertypes van elkaar kunnen worden gescheiden.

2. **Binnen woongebieden (buurtschap Spoolde, Katerveer en Zalkerdijk) is 30 km/uur het uitgangspunt**
   - Onderzoeken of de huidige weginrichting(en) passend zijn bij 30 km/uur regime;
   - Waar nodig onderzoeken of een (her)inrichting kan worden meegenomen bij (geplande) werkzaamheden;
   - Verkennen of sommige (delen van) routes met veel recreatieve weggebruikers kan worden ingericht als fietsstraat.

3. **Verkeersveiligheid voor alle weggebruikers**
   - De aanpak van ervaren verkeersonveiligheid door bewoners wordt voor de volgende knelpunten in het buurtschap als meest urgent ervaren
     - fietsoversteek Spooldersluis;
     - kruising Hertsenbergweg en Turnhoutsweg;
     - verkeerspunt Thijsenbrug;
     - Ruiterlaan-Spoolderbergweg;
     - algemene verkeerssituatie Zalkerveerweg;
     - parkeerdruk Engelse Werk.
   - Onderzoeken hoe dit tussen Spoolde en gemeente verder opgepakt kan worden.

4. **Bezoekers stimuleren het gebied te voet of per fiets te bezoeken**
   - Het gebied wordt door groene langzaam-verkeersroutes goed verbonden met de (binnen)stad;
   - Het gebied heeft herkenbare entrees;
   - Bij de entrees kansen voor parkeergelegenheid en toeristische overstappunten onderzoeken;

5. **Fijnmazig netwerk van aanvullende struinpaden**
   - Met onderscheid tussen intensief en extensief recreatief gebruik;
   - Verkennen of de bermen , met het oog op veiligheid, een passend maaibeheer kunnen krijgen - in overleg met de gemeentelijke beheerafdeling;
   - Paden door natuur/rustgebieden krijgen mogelijk een (tijdelijke) beperkte openstelling;

6. **Aantrekkelijke en veilige plekken voor ontmoeting en ontspanning**
   - Richt zowel bestemde als onbestemde ontmoetingsplekken goed in ten behoeve van de sociale veiligheid en recreatief gebruik. De aanpak van ervaren onveiligheid en/of overlast wordt voor de volgende plekken door bewoners als meest urgent ervaren:
     - carpoolplaats;
     - vogelhut Vreugederijkerwaard;
     - parkeerplek Engelse Werk;
     - Katerveersluizen;
     - beneden het viaduct naast de Spooldersluis.
   - Verkennen of de carpoolplaats naar een andere locatie buiten het gebied kan worden verplaatst.

7. **Mogelijkheden onderzoeken voor het doortrekken van het geluidsscherm A28 met bijbehorende op- en afritten en brug Westenholterallee**
   - Geluidsoverlast omliggende wegen monitoren en op basis van metingen in afstemming met Rijkswaterstaat gepaste maatregelen treffen.

Verkeer & Veiligheid

30 km/uur-zone
gemengd verkeer als uitgangspunt, passende veilige weginrichting en monitoren drukte

60 km/uur-zone
gemengd verkeer als uitgangspunt, passende veilige weginrichting en monitoren drukte

50 en 70 km/uur-zones
gescheiden verkeersstromen als uitgangspunt

Herkenbare en veilige fietsroutes
Rondje Zwolle en verbinding met (binnen)stad

Herkenbare entrees van het buitengebied

Struin-/Wandelpaden
kans: struinpad door polder Benoorden

Verkeersveilige knooppunten
verkenning organiseren over ervaren onveiligheid en mogelijke aanpak

Fijne ontmoetingsplekken
verkenning organiseren over ervaren onveiligheid en mogelijke aanpak

Verbeteren parkeersituaties

Carpoolplaats
verkennen alternatieve locatie buiten het gebied

Inleiding | Wonen

Samenvatting van de werkgroep Wonen
Wonen in Spoolde (van Vreugderijk tot het Engelse werk) wordt door veel bewoners hoog gewaardeerd. Woningen zijn veelal gelegen aan een van de linten, op ruime erven met uitzicht op het ‘open’ landschap. Langs het lint wisselen oude boerderijen af met jaren '30 en '50 woningen, met hier en daar een moderne toevoeging. Op de volgende pagina volgt een beknopte beeldanalyse van deze architectuur en erven.

Uit het Buurt-Voor-Buurt onderzoek van de Gemeente Zwolle in 2022 komt naar voren dat Spoolde nu voor bijna 100% bestaat uit koopwoningen en een doelgroep bedient met een relatief hoog inkomen. De buurt heeft een voor Zwolle relatief hoge grijze druk en enigszins hogere groene druk.

Omdat Spoolde een geliefde plek is om te wonen zorgt de krapte op de woningmarkt tegelijkertijd voor veel concurrentie en is het voor huidige bewoners van Spoolde lastig om binnen deze mooie buurt door te stromen naar een andere woning. Zo zijn starters en senioren op dit moment genoodzaakt om uit te wijken naar een kamer of woning buiten het buurtschap Spoolde.
Binnen het buurtschap leefde dan ook vanaf het eerste moment een sterke ambitie om van Spoolde een meer levensloopbestendige buurt te maken met meer woningen voor starters en ouderen.

Tijdens bijeenkomsten in het buurthuis in 2022 en 2023 is gebleken dat er een behoefte is aan betaalbare starterswoningen en levensloopbestendige- seniorenwoningen vanuit (oud) inwoners van Spoolde.

De woningbouwambities mogen echter niet ten koste gaan van de landschappelijke waarden en functies in de buurtschap.
Nieuwe woningen zullen dus moeten passen bij het karakter van de buurtschap.

Door het aanbieden van meer specifieke woonvormen voor starters en ouderen kan daarnaast worden ingespeeld op de lokale vraag.

Beeldanalyse | Ruimtelijke kenmerken van het wonen in Spoolde

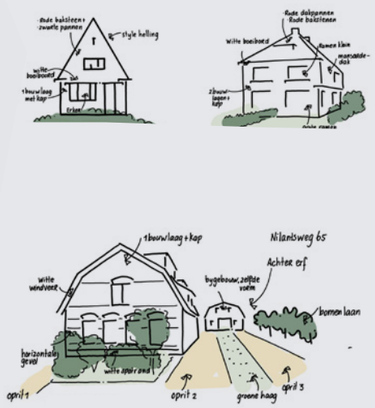

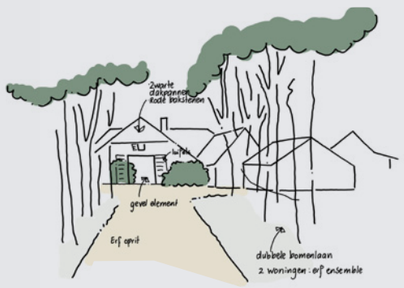

Op een kavel aan het lint

Kenmerken architectuur:
- *eenheid door diversiteit in opzet en uitstraling;*
- *overwegend vrijstaande woningen en twee-onder-een kapwoningen;*
- *variatie in woningbreedte en diepte;*
- *variatie in bouwhoogte, kapvorm en kaprichting (één tot twee bouwlagen plus kap);*
- *gevarieerde verschijningsvorm met overwegend natuurlijk kleur- en materiaalgebruik;*
- *bijgebouw is familie van hoofdgebouw in materiaal en vorm.*

Kenmerken terrein:
- *diepe kavels (soms tot 100m);*
- *diepe voortuinen;*
- *achtertuinen en overtuinen die overgaan in het landschap;*
- *groene erfafscheidingen en tuininrichting draagt bij aan het groene karakter van het lint, het coulisselandschap en een natuurinclusief buurtschap.*

Op een erf aan het lint

Kenmerken architectuur:
- *onderscheidend door grotere schaal en maat van gebouwen t.o.v. kavels aan het lint;*
- *samengestelde bouwvolumes (hoofd- en bijgebouw)*
- *sommige bijgebouwen liggen voor op het erf, voor het hoofdgebouw;*
- *veelal bijzonder kapvormen, zoals een zadeldak met wolfseind;*
- *overwegend natuurlijk kleur- en materiaalgebruik, veelal baksteen en dakpannen.*

Kenmerken terrein:
- *ruimere kavels (met name in de breedte);*
- *één tuin rondom de woning/boerderij;*
- *groene erfafscheidingen en tuininrichting draagt bij aan het groene karakter van het lint, het coulisselandschap en een natuurinclusief buurtschap;*
- *de oprit wordt begeleid door een bomenlaan of wordt gemarkeerd door een solitaire boom als accent.*

Op een terugliggend erf

Kenmerken architectuur:
- *onderscheidend door grotere schaal en andere oriëntatie t.o.v. kavels aan het lint;*
- *samenstelling van hoofd- en bijgebouw(en)*
- *veelal bijzonder kapvormen, zoals een zadeldak met wolfseind;*
- *overwegend natuurlijk kleur- en materiaalgebruik, veelal baksteen en dakpannen.*

Kenmerken terrein:
- *de kavel ligt achter een ander kavel of opstallen liggen achterop het terrein t.o.v. het lint;*
- *de oprit heeft een groene begeleiding / erfafscheiding*
- *één tuin rondom de woning/boerderij.*
- *groene erfafscheidingen en tuininrichting draagt bij aan het groene karakter van het lint, het coulisselandschap en een natuurinclusief buurtschap.*

Visiepunten | Wonen

Kaders:
De huidige Zwolse Omgevingsvisie biedt ruimte voor het toevoegen van enkele woningen in het buurtschap Spoolde. Specifiek voor Spoolde dient er rekening te worden gehouden met beperkende voorwaarden vanuit de geluidscontour A28 en ringwegen, de milieucontour industrieterrein Voorst ten aanzien van toekomstige woningbouw en landschappelijke inpassing. Binnen de milieucontour van Voorst is in principe geen ruimte voor extra woningbouw. Uit nader onderzoek moet blijken of het realiseren van woningen binnen de geluidscontour van de A28 en de Zwolse ringwegen mogelijk is, waarbij geborgd moet zijn dat er sprake is van een acceptabel woon- en leefklimaat. Dat kan mogelijk door het nemen van bouwkundige maatregelen.

De kaders uit de Zwolse Omgevingsvisie, gesprekken met de werkgroepen, en een beeldendanalyse hebben voor dit thema geleid tot de volgende visiepunten voor Spoolde:

1. **In Spoolde is ruimte voor het op kleine schaal toevoegen van woningbouw**
   - Door het beperkt toevoegen van enkele kleine wooneenheden, zoals tiny-houses, (achter)op bestaande kavels aan de linten óf door erftransformatie (vanuit de rood-voor-rood regeling) in het buitengebied.

2. **Nieuwbouw is passend bij het karakter van het buurtschap.**
   - De Welstandsnota 2022 voor het Buitengebied, biedt het initiële beeldkwaliteitskader voor Spoolde.

Hieronder zijn een aantal stedebouwkundige principes opgesomd voor Spoolde:

3. **Waardevolle doorzichten behouden;**

4. **Het is de ambitie vanuit Spoolde om bewoners die in Spoolde wonen een kans te geven om in het buurtschap te blijven wonen.**

5. **Geen nieuwe woningbouw in het uiterwaardenlandschap (Natura-2000 gebied)**

6. **Onderzoek naar mogelijkheid om bedrijfsbestemming en maatschappelijke bestemming te wijzigen in woonbestemming binnen de geluidscontouren van de A28 en N331 .**
   - Van toepassing bij bedrijfsbeëindiging, waardoor bestaande gebouwen optimaal kunnen worden benut.

7. **Nieuw toe te voegen woningen hebben een eigen oprit met een parkeeroplossing op eigen terrein, landschappelijk goed ingepast.**

8. **Meer mogelijkheden voor (pre-)mantelzorgwoningen / schuurwoningen (naar elkaar blijven omkijken);**

9. **Splitsen van woningen mogelijk maken.**

10. **Beleid van hogere overheden is van toepassing, zoals het 'KGO-beleid' van de provincie Overijssel.**
    - KGO staat voor Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving. Doel van dit beleid is behouden en versterken van de ruimtelijke kwaliteit van het Overijssels buitengebied. Ontwikkelingen hierin, bijvoorbeeld winingbouw, vragen daarom een investering in ruimtelijke kwaliteit.

Onderzoeksvragen:

Binnen het buurtschap Spoolde liggen enkele kavels met een bedrijfs of maatschappelijke functie. In de toekomst kan het wenselijk zijn dit te wijzigen naar de activiteit wonen. Dat vraagt nader onderzoek. Zeker als deze kavels liggen in een geluidszone (A28, ringwegen, industrieterrein Voorst.

Wonen

Bestaande geluidscontouren en milieuzones

Waardevolle doorzichten behouden

Nuts- en bedrijventerreinen
landschappelijk inpassen

Geluidscontour A28
eerst akoestisch onderzoek bij nieuwe ontwikkelingen

Milieucontour Voorst
nieuwe woningbouw uitgesloten

Grondwaterbeschermingsgebied contour
bescherming van grondwater is uitgangspunt

REFERENTIES BEBOUWINGSMOGELIJKHEDEN OP EEN ERF

Bijgaande inspiratiebeelden tonen hoe woningbouw op zowel een meer moderne als traditionele wijze zou kunnen aansluiten op de lokale gebiedskenmerken (in bouwmassa en architectuur) met een landschappelijke inpassing als vertrekpunt.

Inleiding | Duurzaamheid

Samenvatting van de werkgroepopgaven
Duurzaamheid is een veelomvattend begrip. In de Gebiedsvisie voor Spoolde wordt op het gebied van duurzaamheid de focus gelegd op het verduurzamen van de bestaande woningvoorraad en het realiseren van de Zwolse ambitie om in 2050 energie- en klimaatneutraal te zijn.

Spoolde heeft veel oude woningen. Veel bewoners stellen zich daarom de vraag hoe hun woning het beste verduurzaamd kan worden, welke mogelijkheden er zijn om daarin gezamenlijk op te trekken of slim gebruik te maken van initiatieven of projecten in de omgeving? De werkgroep wisselt hier al kennis en ervaring over uit met andere buurten.

Vanuit de huidige Omgevingsvisie is grootschalige energieopwekking d.m.v. zonnevelden of windenergie in ieder geval uitgesloten. Dergelijke projecten tasten de beleving en het gebruik van het waardevolle (cultuurhistorische) landschap teveel aan.

Visiepunten | Duurzaamheid

De Omgevingsvisiekaders, gesprekken met de werkgroepen, en beeldende analyse hebben voor dit thema geleid tot de volgende vijf visiepunten voor Spoolde:

1. **Spoolde Energie- en klimaatneutraal in 2050**
   - Nieuwe woningen worden energieneutraal
   - Voor bestaande woningen in 3 stappen toewerken naar doelstellingen voor 2050 (isoleren, opwekken en opslaan)

2. **Iedere woning een energiescan voor 2030, als ambitie voor Spoolde**
   - Verkenning organiseren tussen Spoolde en gemeente hoe dit verder op te pakken.

3. **Verkennen of een Pilot kan worden opgestart met als doel om (een deel van) Spoolde energieneutraal te maken; gericht op mogelijke samenwerking en uitwisseling van kennis, energie en/of warmte met andere wijken en/of de omgeving**
   - Hierbij meekoppelkansen verkennen op het gebied van duurzame energieopwekking en opslag in de omgeving, zonder dat dit het cultuurhistorische landschap aantast;
   - Platform Duurzaam Zwolle kan hierbij als ingang dienen.

4. **Geen grootschalige energieopwekking door middel van zonne-energie of windmolens in weilanden in het gemengd landelijk gebied**
   - Dit sluit aan op de Omgevingsvisie van de gemeente Zwolle. Binnen Spoolde is in die visie een gebied nabij RWZI aangeduid als "beperkt kansrijk". Een initiatief voor een zonnepark op die locatie is alleen mogelijk als daar een ruime en goede landschappelijke inpassing mogelijk is en een extra investering in landschappelijke, ecologische en cultuurhistorische waarden die het gebied rijk is, gedaan wordt.

5. **Kansen in buurtschap Spoolde voor lokale teelt van biomassa of gewassen onderzoeken**
   - Doel is om de vastgelegde CO2 zoveel mogelijk in de natuurlijke kringloop te houden. Daarbij kan het in een aantal gevallen ook bijdragen aan een grotere biodiversiteit in het landschap.
   - Voorbeeld is snoeihout (afkomstig van autochtone beplanting) als basis voor producten van hout of het verbouwen van vlas/hennep als basis voor natuurlijk isolatiemateriaal.
   - Hierbij rekening houdend met de uitgangspunten voor uitstraling en inpassing (gelaagd met aantrekkelijke doorzichten en vergezichten) en gewenste natuurwaarden.

6. **Zonne-energie geluidschermen langs de A28**
   - Mogelijkheid onderzoeken om geluidschermen met zonnepanelen langs de A28 te realiseren.

7. **Klimaatadaptieve maatregelen ondersteunen**
   - Als gemeente actief initiatieven en ideeën om klimaatadaptieve maatregelen te treffen ondersteunen (realisatie groen dak, afkoppelen regenwater, bomen planten, hittestressbestrijding, realisatie wadi's etc.)

8. **Natuurontwikkeling als gemeente promoten door perceeleigenaren te stimuleren om percelen met inheems groen te omzomen**
   - Bijvoorbeeld ten behoeve van biomassa, natuur en de beleving van het landschap.

9. **Natuurontwikkeling en het vergroten van de biodiversiteit als gemeente promoten door het goede voorbeeld te geven.**
   - Hier kan invulling aan worden gegeven door de eigen gemeentelijke gronden en weilanden te omzomen met houtwallen en natuurlijker begroeiing in de buurtschap.

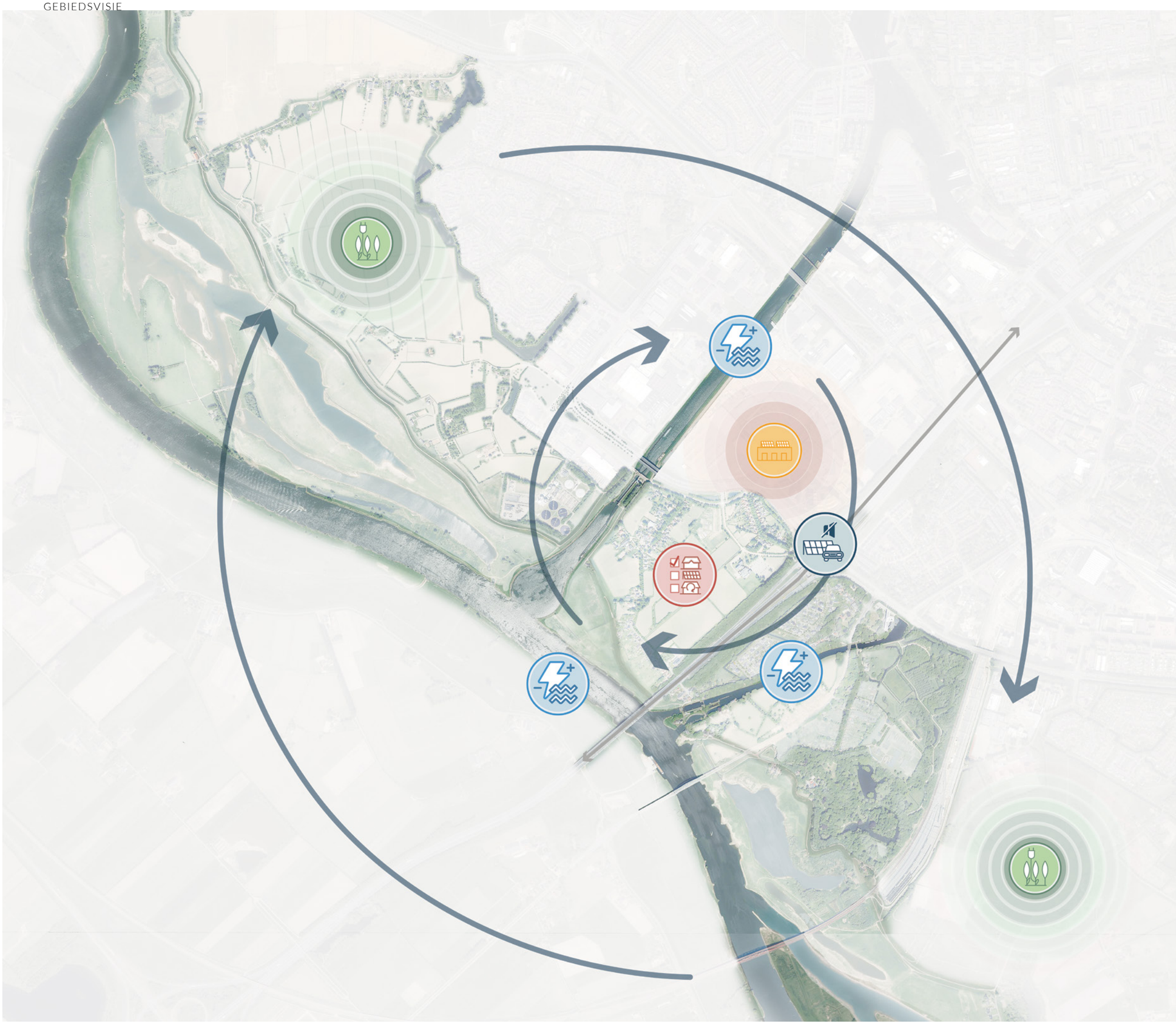

Duurzaamheid

Spoolde Energieneutraal

Kansen verkennen voor uitwisseling energie en/of duurzame pilot:

- Ondernemersvereniging Voorst
- Oppervlaktewater als energiebron
- Geluidsscherm met Zonnepanelen A28

Kansen verkennen voor teelt van biomassa en/of voor bouwnijverheid

eerst afwegen tegen natuur-en maatschappelijke waarden

Inleiding | Vitale Gemeenschap

Samenvatting van de werkgroepopgaven - Vitale gemeenschap
Het onderscheidende kleinschalige en landschappelijke karakter van Spoolde maakt mogelijk dat de betrokkenheid bij de omgeving en elkaar in Spoolde erg groot is. Het noaberschap, het omzien naar elkaar, vormt daarmee een belangrijke kernwaarde voor Spoolde

Omdat het aantal fysieke voorzieningen beperkt is en Spooldenaren voor de meeste voorzieningen zijn aangewezen op de omringende wijken, maakt dat de bestaande voorzieningen behoudenswaardig zijn. Dat geldt in het specifiek voor Buurthuis Spoolde. Dit Buurthuis, gevestigd in het voormalig kerkgebouw Eben Haezer, voorziet in een ontmoetingsplek voor de wijk. Een plek waar de wijkbewoners bijeen kunnen komen en waar informatie gedeeld kan worden, ontmoeting plaats kan vinden en nieuwe contacten gelegd kunnen worden. Het buurthuis, maar ook de Oranjevereniging, opgericht in 1913, spelen hierin een belangrijke rol en dragen bij aan verbinding tussen de buurtgenoten.

Naast het buurthuis zijn er nog enkele andere voorzieningen in Spoolde welke gericht zijn op een bredere doelgroep vanuit de stad of omgeving, zoals Woonzorgcentrum de Venus, SBO de Brug, het Mercure Hotel, Tuinderij Spoolderberg of de horeca bij Vreugdewaard en het Engelse Werk.

Dat Spoolde voor (dagelijkse en/of maatschappelijke) voorzieningen aangewezen is op omliggende wijken is geen groot knelpunt mits van de toegankelijkheid in de buurt en verbindingen met de rest van de stad, met name voor de jeugd en oudere bewoners geborgd is. Dan gaat het om fiets-, auto- en busverbindingen. In dit kader is het van belang om behoud van de bushaltes in en nabij Spoolde te benadrukken.

Tot slot gaat een vitale gemeenschap ook over ruimte voor sport-, spel en cultuur. Spoolde kent in dit kader veel informele en/of private plekken om te ontspannen of bewegen. Er liggen kansen om hier bij herontwikkeling of herinrichting nieuwe plekken aan toe te voegen. Ook aan bestaande plekken kunnen gebruiksfuncties toegevoegd worden.

Visiepunten | Vitale Gemeenschap

De Omgevingsvisiekaders, gesprekken met de werkgroepen en beeldende analyse hebben voor dit thema geleid tot de volgende visiepunten voor Spoolde:

1. **Voortbouwen op bestaande kracht van zelforganisatie en initiatieven wat betreft ontmoetingsmogelijkheden binnen Spoolde;**
   - Behouden en versterken van Buurthuis(functie)
   - Verkennen van mogelijkheden door de buurt om vraag en aanbod op het gebied van sociale activiteiten en ondersteuning bij elkaar te brengen: burenhulp, initiatief Spoolde Schoon bijvoorbeeld d.m.v. een platform functie. Hierbij inventariseren waar behoeften liggen en of voorzieningen toereikend zijn voor Spooldenaren.

2. **Voldoende voorzieningen voor de opgroeiende kinderen en jeugd;**
   - Verkenning organiseren tussen Spoolde en gemeente hoe samen met jongeren(werkers) een geschikte ontmoetingsplek voor de jeugd kan worden gevonden in, of in de nabije omgeving van Spoolde;
   - Ontwikkelingen in Spoolde op het gebied van voedselproductie, of andere functies, aanvullen met educatie. (ism. Eetbaar Landschap en Buurthuis).

3. **Toegankelijkheid van voorzieningen en openbare ruimte in Spoolde voor ouderen waarborgen;**
   - In aanvulling op het primair organiseren van zorg- en ondersteuning aan huis.
   - (her)inrichtingen worden waar nodig getoetst op de richtlijnen voor 'Toegankelijke stad Zwolle.

4. **Bij nieuwe gebruiksfuncties meekoppelkansen verkennen om bestaande faciliteiten te gebruiken of nieuwe faciliteiten te realiseren met een nadruk op multifunctioneel gebruik en uitwisseling van functies.**
   - Kans om educatieve, culturele en/of maatschappelijke (zorg)functies te koppelen (zoals een natuurspeeltuin of praktijkruimtes) bij nieuwe initiatieven en (her) ontwikkelingen binnen Spoolde.

5. **Samenwerkingen zoeken tussen bestaande of nieuwe organisaties om ondersteunend te zijn aan een leefbare wijkgemeenschap.**
   - Verkennen of bestaande voorzieningen en locaties open staan voor het openstellen van hun gebouw en samenwerking met de buurt.

Vitale Gemeenschap

Buurthuisfunctie behouden

Bestaande voorzieningen binnen Spoolde
waarborgen toegankelijkheid

- Horeca Engelse Werk
- Horeca Vreugdehoeve
- SBO De Brug
- Hotel Mercure
- Woonzorgcentrum Driezorg

Kansen verkennen voor uitwisseling van faciliteiten
bij ontwikkeling van nieuwe gebruiksfuncties

D | UITVOERINGSAGENDA

Concept Uitvoeringsagenda Spoolde

De Gebiedsvisie Spoolde is een instrument om een aantal doelen te bereiken:

- versterken en behouden van natuurwaarden en karakteristieke landschapselementen
- ruimte bieden aan nieuwe gebruiksfuncties in het landschap
- een verkeers- en sociaal veilige wijk
- een levensloopbestendig buurtschap met woningen voor alle doelgroepen (ook starters en ouderen)
- en daarvoor op kleine schaal ruimte bieden voor woningbouw
- een duurzaam buurtschap
- een vitaal buurtschap

Om de voorgenoemde doelen te bereiken worden initiatieven van derden getoetst aan de ambities van deze visie en richt de gemeente Zwolle hier zelf haar inzet en investeringen op in. Deze Gebiedsvisie legt prioriteit bij de uitvoering van de volgende ambities:

1. stimuleren en ondersteunen van initiatieven en ontwikkelingen die bijdragen aan de lokale landschappelijke kwaliteiten en natuurwaarden
2. het monitoren van de verkeers- veiligheid en drukte op verkeersroutes door Spoolde en waar nodig het verbeteren van de verkeersveiligheid
3. het verkennen van de mogelijkheden voor verplaatsing van de carpoolplek
4. bij ontwikkeling van woningbouw of nieuwe gebruiksfuncties in het landschap inzetten op een goede inpassing binnen het landschap van Spoolde
5. het verkennen van de mogelijkheden om elk huishouden een energiescan aan te bieden

Met besluitvorming over de Gebiedsvisie worden de genoemde ambities nagestreefd. Op de volgende pagina is een concept uitvoeringsprogramma opgenomen waarin de ambities zijn gekoppeld aan een concrete activiteit, initiatiefnemer, partner en tijdspad. De gemeentelijke inzet van menskracht en middelen wordt primair hierop ingezet. Na vaststelling van de Gebiedsvisie wordt een integraal uitvoeringsprogramma opgesteld met alle acties en uitvoeringsambities (inclusief globale raming, planning en drager), welke door het college wordt vastgesteld. De ambities vragen nadere uitwerking en concretisering.

Uitvoeringsagenda Spoolde

Thema	Ambitie	Concrete Activiteit	Initiatiefnemer	Partner
Groen karakter en waardevol landschap	Parkeeroverlast beperken Eetbaar Landschap	Gesprek met Mercure Hotel over gedeeld gebruik	Initiatiefnemers Eetbaar Landschap	
	Samenwerking met Buurthuis en andere instanties zoals scholen	Onderzoek naar partners tbv educatie	Initiatiefnemers Eetbaar Landschap	
	Toevoegen van karakteristieke landschapselementen	Stimuleren van particulieren of ondernemers / initiatiefnemers om kansen te pakken voor waardevolle toevoegingen aan het landschap (zie kansen beeldanalyse).	Particulieren of bedrijven	Gemeente Zwolle, Spoolde
Verkeer en veiligheid	Veiliger maken kruispunt Boeierweg/Spooldersluis	Oversteek fietsers veiliger maken/verwijderen	Gemeente Zwolle/werkgoep verkeer en veiligheid	
	Spoolde een duidelijk 30km/u profiel geven	Actief op zoek naar meekoppelkansen	GemeenteZwolle/werkgoep verkeer en veiligheid	Spoolde
	Geluidscherm langs A28 noordzijde	Geluidsmetingen langs A28	Werkgroep/Gemeente Zwolle	Rjikswaterstaat
	Parkeermogelijkheden auto en fiets recreanten Engelse Werk meenemen in nieuwbouw Spoorzone (Willemskwartier/Hanzekwartier) om de parkeerdruk in het Engelse Werk te verlagen	Bekijken of er een tweede aanlooproute kan komen naar het Engelse Werk vanuit het Willemskwartier of Hanzekwartier met bijkomende parkeergelegenheid	Werkgroep ism wijkteam gemeente Zwolle	Gemeente Zwolle
	Verplaatsen Carpoolplaats	Actief op zoek naar meekoppelkansen	Gemeente Zwolle	
Wonen	Reeds bebouwde ruimte woonbestemming geven	Onderzoek mogelijkheden bij verandering van gebruik bijv. Venus, Mercure , Wildeman etc.	Spoolde / Gemeente Zwolle	Spoolde
	Meer ruimte voor woningbouw creëren	Onderzoek of geluidscontouren A28/Ringweg/Voorst aan te passen zijn door bijv. geluidschermen	Spoolde / Gemeente Zwolle	
Duurzaamheid	Spoolde energieneutraal	Meekoppelkansen verkennen duurzame energieopwekking en opslag	Werkgroep/Gemeente Zwolle	Spoolde & Platform Duurzaam Zwolle
		Mogelijkheid onderzoeken om geluidschermen met zonnepanelen langs de A28 te realiseren (analoog aan Harderwijk) en nagaan of en zo ja hoe de opgewekte energie ten goede komen van de Spooldergemeenschap	Werkgroep / Gemeente Zwolle	Spoolde, Platform Duurzaam Zwolle en Rijkswaterstaat
	Woningeigenaren in Spoolde ontzorgen bij de verduurzaming van de woningen	Voor 2030 iedere woning een gratis energiescan aanbieden	Werkgroep / Gemeente Zwolle	Spoolde & duurzaamheidsloket
	Spoolde klimaatbestendig	Onderzoek doen naar ondersteuningsmogelijkheden om de bestaande gebouwde omgeving klimaatadaptief te maken. Denk bijvoorbeeld aan subsidies voor groene daken, afkoppelsubsidies etc.	Werkgroep / Gemeente Zwolle	Platform Duurzaam Zwolle
	Initiatieven voor natuurontwikkeling ondersteunen	Onderzoek doen naar mogelijkheden om natuurontwikkeling op private gronden/erven te stimuleren.	Werkgroep / Gemeente Zwolle	Spoolde
Vitale Gemeenschap	Samenwerken met bestaande organisaties t.b.v. leefbare wijkgemeenschap	Verkennen of bestaande voorzieningen openstaan voor samenwerking met de buurt	Spoolde	Wijkteam gemeente Zwolle
	Behoeften van de buurt zijn in beeld. Initiatieven sluiten daar op aan.	Het Buurt voor Buurt onderzoek wordt na publicatie geanalyseerd en geduid. Onder specifieke doelgroepen worden behoeften nader geïnventariseerd	Werkgroep	Wijkteam gemeente Zwolle
	Nieuwe ontwikkelingen worden ingericht naar een passende bestemming, passend bij visie, uitvoeringsplan en behoeften buurt.	Bij ontwikkeling, bijv in Hertsenbergpolder, meekoppelkansen verkennen voor het toevoegen van voorzieningen met educatieve, culturele, speel- en beweeg of ontmoetingsfuncties	Werkgroep/Gemeente Zwolle	Spoolde

*De uitvoeringsagenda wordt jaargelijks gemonitord op voortgang.

Totaalkaart Gebiedsvisie Spoolde

Verkeer & Veiligheid

- 30 km/uur-zone
  gemengd verkeer als uitgangspunt, passende veilige weginrichting en monitoren drukte
- 60 km/uur-zone
  gemengd verkeer als uitgangspunt, passende veilige weginrichting en monitoren drukte
- 50 en 70 km/uur-zones
  gescheiden verkeersstromen als uitgangspunt
- Herkenbare en veilige fietsroutes
  Rondje Zwolle en verbinding met (binnen)stad
- Herkenbare entrees van het buitengebied
- Struin-/Wandelpaden
  kans: struinpad door polder Benoorden
- Verkeersveilige knooppunten
  verkenning organiseren over ervaren onveiligheid en mogelijke aanpak
- Fijne ontmoetingsplekken
  verkenning organiseren over ervaren onveiligheid en mogelijke aanpak
- Verbeteren parkeersituaties
- Carpoolplaats
  verkennen alternatieve locatie buiten het gebied

Wonen

- Waardevolle doorzichten behouden
- Nuts- en bedrijventerreinen
  landschappelijk inpassen
- Geluidscontour A28
  eerst akoestisch onderzoek bij nieuwe ontwikkelingen
- Milieucontour Voorst
  nieuwe woningbouw uitgesloten
- Grondwaterbeschermingsgebied contour
  bescherming van grondwater is uitgangspunt

Duurzaamheid

- Spoolde Energieneutraal

  Kansen verkennen voor uitwisseling energie en/of duurzame pilot:
  - Ondernemersvereniging Voorst
  - Oppervlaktewater als energiebron
  - Geluidsscherm met Zonnepanelen A28
- Kansen verkennen voor teelt van biomassa en/of voor bouwnijverheid
  eerst afwegen tegen natuur-en maatschappelijke waarden

Groene Karakter & Waardevol Landschap

- Zicht- / uitkijkpunt op landschap behouden
- IJsseldijk
  verbindend landschapselement
- Historische bebouwingslinten
  verbindend landschapselement
- Waardevolle doorzichten behouden
- Polder- en coulissenlandschap
  behoud van karakteristiek landschap
- Park in engelse landschapsstijl
  behoud van karakteristiek landschap
- Uiterwaarden
  behoud van karakteristiek landschap en rustgebieden voor flora en fauna
- Noodventielen en Overloopgebieden
- Nieuwe gebruiksfuncties in polder Hertsenberg
  kansrijke transitie(s)
- Onderzoek naar Ecologische waarde toevoegen in polder Benoorden
  kansrijke transitie(s)

Vitale Gemeenschap

- Buurthuisfunctie behouden

  Bestaande voorzieningen binnen Spoolde
  waarborgen toegankelijkheid
  - Horeca Engelse Werk
  - Horeca Vreugdehoeve
  - SBO De Brug
  - Hotel Mercure
  - Woonzorgcentrum Driezorg
- Kansen verkennen voor uitwisseling van faciliteiten
  bij ontwikkeling van nieuwe gebruiksfuncties

Colofon

Titel: **Gebiedsvisie Spoolde**

In opdracht van: gemeente Zwolle
Stichting Spoolderbelangen

Uitgewerkt door: buro MA.AN
Terborchstraat 22
8011 GG Zwolle

www.buromaan.nl

Datum: 4 augustus 2024